

Maris néni

Szuszogva ült le, száz kilója alatt nyikorog a hokedli, mintha a deszkáinak fájna a súly, ami rátelepedett. Egy-két nyikkanás után kicsit félredőlve a falnak támaszkodnak lábai, és megbékélve tűri, ha fészkelődés nélkül ülnek rajta. Nem messze van az összeomlás határa, de a csapok még összetartják, a szétesés még várat magára. Aztán megoszlik a súly, mert a duzzadt párnás könyökök rátámaszkodnak a négy lábú járókára, ami segítő társul szegődött. Zihálva fújja ki magából a mászkálás fáradalmait, egy hirtelen mozdulattal lerántja fejről a napszitta kendőt, mert izzad a feje. Na így már jobb- jelenti kihatározottan, látod úgy izzadok, mint a hajóhúzó ló. Törölgeti izzadó homlokát és fuldokolva oda-oda csap kezével a járóka fogantyújára. Az a bajom, hogy jó a szemem és meglátok mindent és ha valamit nem látok jónak, megyek és megcsinálom. Ha gazt látok a kertben, fogom a kapát és odabotorkálok, kivagdosom. Ha a csirkéknek nincs vizük- vagy enivalójuk, viszek nekik- rácsap a járókára- a Trabantom mindenhova elvisz. Aztán elmosolyodik- Látod még bolondozni is tudok. A szeme végig pásztázza a kertet, tekintete tovább megy ki a határba, csak az erdővel benőtt dombok állítják meg kalandozásban.

Felsőhajt:-Hej, mikor még fiatalok voltunk?! Sejtelmes csend telepedik közénk, elmereng,- vajon hol járnak a gondolatai, mennyi emlék terhe, öröme suhan át a szíven, az agyán?

Csend van, a falevelek nem susognak, az érő gyümölcs súlya húzza le az ágakat. Álmosító békés csend közénk fészkel magát, valahol elapadnak a szavak, kicsit némák lettünk. E némaságot a kakas égtelen kukorékolása töri meg, szinte felijedünk, amint az éles hang belehasít a levegőbe. Visszakerült a mába és emlékei tömkelegéből hámozgatta régi történeteit- mérlegelte- fontolgatta melyiket mesélje el. A fiatalsággal kezdte, a legkedvesebbel.

-Ifjúság, oh édes ifjúság, (kezdte egy kis pátosszal) te szépséges fiatal kor, hogy tudtál így cserben hagyni, ilyen csúffá öregíteni, ilyen magányossá tenni?

Így kezd felszakadni a múlt, az emlékek izgatóan szépen- a rossz is más volt, ma már az is szebbnek tűnik. A mese szépítő varázsa könnyes emlékezésbe sodor, könnyet ejtve a régi szépre, vagy arra, amit ki sem mondunk, ami bennünk marad örökre. Olyan titok ez, amit nem tör fel senki sem, amiről a némaság zárja le nem pattan.

-Tudod nem voltam csúnya lány, dolgos voltam és egészséges, sokan csak azt kifogásolták, hogy csípős a nyelvem. Igaz volt na, nem tagadom. Ha valaki nem jól szólt, nem úgy, ahogy kellett, bizony hamar üttettem, vágattam a menydörgős ménkével. És érdekes, -tünődik el – nem emlékszem, hogy haragudtak rám érte. Igaz, ha valakit lerámoltam tíz körméről, mindig nevetve tettem, sokan csak tréfának vélték, ha komolyan is gondoltam. Nem voltam gazdag lány, na nagyon szegény sem, amiért nagyon meg kellett dolgozni. Apámnak olyan terveit voltak, hogy kérő csak gazdag lehet, csóró, szegény nem volt ember a szemében. Elfelejtette, hogy pár éve még ő is részes aratóként kereste a kenyerét. Az első veszekedés akkor tört ki, mikor meghallotta, hogy a községi gulyás fia udvarol nekem. Kiabált velem, fenyegetett, nagyon sértette az önérzetét, hogy nem azzal a jó módú gyerekkel járkálok, akit ő kiszemelt számomra. A szám itt sem hagyott cserbe, feleseltem, védtem a magam igazát, dühében talán meg is pofoz, ha anyám nem áll közibénk. De mire kitört a vihar, Miskával annyira egymásba szerettünk, hogy nem volt erő, ami elszakított volna tőle. Apám hiába szidta, hordta, becsmérelte, mondta el kódisnak, gazembernek, hiába tiltott tőle, mi annál jobban szerettük egymást. Mikor már tarthatatlan volt a helyzet, már lefogytam, már majd bele betegedtem, Miska bejött hozzánk és megkérte a kezem. Apám szóba se állt vele, elmondta mindenféle kódisnak, szemétnak és rá is mordult, mint a kutyára, hogy takarodjon ki.

Láttam szegénykém remegett mérgében, nem sok kellett volna, hogy az én erős Miskám kidobja apámat az udvarra. De az idősebbel szembeni tisztelet, minden megbántottságon úrrá

tudott lenni. Türtőztette magát és remegve mondta: „- Jössz velem, Maris?” Emlékszem milyen jól esett megfogni a nagy erős kezét, és megszorítani és hangosan kimondani, hogy: „megyek”. Akkor már semmitől sem féltem.

Olyan megnyugvást és bátorságot adott az ő erős szorítása, hogy ha a pokolba hívott is megyek. De mi a mennyországba mentünk.

Apám ordított, ahogy a torkán kifért, hogy egy rongyot sem ad, azt is sajnálja ami rajtam van, dögöljete éhen, szemét éhenkórász kódís társaság.

Anyámat sajnáltam, akit apám önkénye már régen megtört, szólni sem mert, csak sírt-sírt, ontotta a könnyeit. Isten velük köszöntünk – anélkül jöttünk el, hogy elfogadták volna. Még a kiskapuban is hallottuk apám minden rosszat kívánó átkait. Kint az út közepén megálltunk, a sötét eltakarta bánatunk-örömünk, öleltük egymást és hullott a könnyünk. Boldogok voltunk és fájt valami nagyon, valami megszakadt, valami elmúlt örökre. Amikor messze mentünk a háztól, még akkor is úgy éreztem, hogy apám átka, mint szöges korbács csapkodja a hátam. Szorosan átölelt, akit nagyon szerettem, vigasztalt és maga felé fordítva azt kérdezte: „- Nem bántad meg?” Nem-nem feleltem halkán, és amíg élek szeretlek, és el nem hagyok soha. Megcsókolt és remegett a hangja amint súgta, hogy örökre veled maradok, bízz bennem, mert az én szerelmem megvéd mindentől. A szörnyű kiátkozás után ez volt az eskünk, egy olyan fogadalom, ami kitarthat halálig. Botorkáltunk a sötétben, mint akit súlyos betegség kínoz, sóhaj-sóhaj után tört fel belőlünk és nem értettük mi történt velünk. Fájt, hogy apám kitagadott, mint egy rongyot elhajított,- mert szeretni mertem. Mentünk, szeretett a párom, vigasztalt: „- Ne sírj, minden jóra fordul.” Nagyon jól esett, hogy az erős karja ölelt, hogy éreztem teste melegét, ahogy hallottam, hogy dobog a szíve. Már nem tudom mennyi ideig tartott ez a fájdalmas ténfergés,- egyszer csak vége lett. Bent álltunk egy szobában, a lámpa fényénél valami borzalmasan nézhettünk ki, mert mindenki szóvalan megdöbbenéssel nézett ránk. A mama szólalt meg aggódva a döbbsent csendben: „- Valami baj van, fiam?” Miska megszorította a kezem, amiben benne volt a szeretet, biztatás és bejelentette, „- Elhoztam a Marist édesanyám.” Odajött a mama és átölelt bennünket, könnyeivel küszködve mondta: „- Ha más megoldás nem volt, jól tetted fiam.” Mindenki tapintatos volt, ki hallgatásával, ki egy-két vigasztaló szóval nyugtatott bennünket. Talán valamit ettünk is,- majd álomba ringatott a fájdalom, a szerelem. A reggel más életet hozott, valami újnak volt a kezdete.

Így mentem férjhez, szeretve, szégyenkezve, mégis boldog voltam, mert ahhoz mentem, akit igazán szerettem. „Minden csoda három napig tart”, mondja a mondás, ez így is volt, jött helyette más szenzáció, más beszédtema. Mi a munkába temetkeztünk, két embernek, akinek más sincs, mint a dolgos két keze. A dac is hajtott minket, az élni akarás, megmutatni, hogy meg tudunk élni. Legyőzni az átkot, amit hozományként kaptam, ami még hetek múlva is a fülemben csengett. Dolgoztunk reggeltől estig és egy év alatt megteremtettük a magunk életét, a magunk boldogságát. Albérletbe költöztünk, az anyósoméknál sokan voltunk, kevés volt a hely. Ami két embernek kellett mindenünk megvolt, már kezdtem kiheverni, kezdtem elfelejteni, ami történt velem. A szülők nem kerestek minket, mi sem őket, a megbántottság áthatolhatatlan falat vont közénk. Hallottam egyik-másik ismerőstől, hogy anyám sokat sírdogál miattam. Üzentem vissza, ne sírjon, én jól vagyok, vigyázzon magára. Úgy éltünk itt egy faluban, mint idegenek, még egy adjuramistenig sem tellett ki tőlük- tőlünk. Ha tehettem nem mentem a házuk felé, mert amíg előtte elmentem, úgy éreztem megfulladok. Már kezdtem beletörődni, hogy akik felneveltek, akik szerettek, és akiket én is szerettem, nincsenek többé. Most már visszagondolva úgy érzem, nekik is borzasztó lehetett egy szeretett gyereket eldobni, így gyűlölni. De apám gögje, buta büszkesége nem hagyta józanul látni. Talán még az is bősztette, hogy a haragja, az átka csak neki fájt, mert azon nem fogott, akinek szánta. Az én lelkemben pedig mély sebet vajt, még ma is fáj, ha visszagondolok rá. Még ma sem értem, még ma is keresem a régi gyűlöletre a választ. Válasz igazán még ma sincs.

Eltelt jó pár év, mi már arra gyűjtöttünk, hogy házat veszünk, mikor hozták a hírt, hogy apám beteg. Megdöböntem, nem is hittem, hogy annyi keserűség után, amit okozott sajnálni tudtam. Szívem szerint meglátogattam volna, szerettem volna megölelni, de féltem a kudarcától, féltem, hogy újra megbánt, megaláz. Nemsokára jött a szomszédasszony, hogy azt üzeni apátok, beszélni akar veletek.

Nem hittem a fülemnek- mi ez?

Bocsánatkérés, újabb trükk, újabb megalázás?

Annyit mondtunk, majd meglátjuk.

Két nap múlva újra kopogott a szomszéd néni, újabb üzenettel:

„-Gyertek át apátokhoz, nagyon kér benneteket, nagyon szeretne mondani valamit. Én is kérlek benneteket, mert úgy látom, nem sok ideje van hátra.”

Összenéztünk párommal és bölintottunk, jó átmegyünk. Vegyes érzésekkel mentünk be a kapun, azon a kapun, ahonnét pár éve átok taszított ki. Bementünk – a szitkozódó rátarti ember helyett, az ágyban egy kis kupacból két lázas ijedt szempár nézett ránk, szégyenkezve, alázattal. Megjöttünk apám- szóltam bátortalanul.

-Végre, hogy itt vagytok – azért hívattalak benneteket, ha tudtok, bocsássatok meg.

Az ágyon a kupac elkezdett rázkódni és a könnyes zokogása átterjedt mindenkire. Ki tudja már meddig sírtunk – mindenki kisírta bánatát, nagy nehezen anyám tudott először megszólalni.

-Mióta elmentetek, minden este azért imádkoztam, hogy itt legyetek – köszönöm Istenem.

Nagyon megrázott, hogy apámat sírni láttam, akit csak átkozódnál hallottam. Most mintha már a sírból beszélt volna, elcsukló hangon kérte mindkettőnk bocsánatát. Mondta, érzi már nem soká él – megkért, anyámat ne hagyjam el, gondoljam. Nagy nehezen egy papírlapot kotort elő a párnája alól és azzal adta oda: „- Ez a tiétek, írójátok alá.”

A házat íratta ránk.

A legnagyobb meglepetésemre, rám és Miskára.

Valahogy így adta tudtára, hogy családtaggá fogadta. Nemsokára hazaköltöztünk, apám meg a temetőbe. Halála előtt igyekezett jóvátenni azt a régi szörnyű estét. Nem tudom miért is beszélek róla, de valahogy jól esik elmondani, ha régen fájt is nagyon. Ma már nagy a béke bennem, összemosódik a rossz a széppel és megnyugvással gondolok vissza a múltam minden percére. Édesanyám még tíz évig élt velünk, láttam minden igyekezetén, hogy szerette volna helyrehozni, meg nem történté tenni, ami volt. Ő vezekelt apám helyett is, pedig nem tett ő rosszat.

Ő is elment egy őszi hajnalon, egy küzdelmes nehéz életnek lett vége.

Ketten maradtunk.

Nekem nem lehetett gyereke, pedig nagyon szerettem volna. Aztán belenyugodtunk, most már nem is tudom, jobb is. Ahogy elnézem a mai fiatalokat, azt hiszem nem sokat veszítettünk vele. Itt van a szomszédasszony a Bözsi néni, két gyereket felnevelt, mégis maga van. A Maris is itt nem messze, három gyereke van, mégis maga él, csak néha-néha néznek haza-éppen, hogy lássák. Talán nem is a hálátlanság, hanem ki erre, ki arra lohol munka után, az öreg meg marad, arra már nincs idő. Az öreg meg megérti és úgy főz a hétvégén, hogy hátha jönnek a gyerekek- ha nem, hát eszegeti a főztjét egész héten át. És reménykedik,- mi mást tehet, a szeretetét elteszi még egy hétre, az nem romlik el,- eláll.

Hát ilyen az öreg élet. - és sóhajt.

Nem lenne nekem semmi bajom, ha Miskám is hosszú betegség után el nem hagy. Hálát adok azért az Istennek, hogy itt volt velem, amíg le nem hunyta a szemét, ápolhattam szeretettel, vissza tudtam adni valamit az ő jóságából- amit adott. Azóta üres a ház, üres az életem, csak az emlékek kavarnak benne, újra-újra, mint sok kedves látomás. Mikor elment, tiszta szívvel kívántam, hogy mehettem volna vele én is – mint akkor régen, azon az estén. De én maradtam, azóta is betegen, megnyomorodva, ha más dolgom nincs, emlékezem. Valahogy az mindig megnyugtat, ha visszajárok a múltba,- ezt ma már könnyek nélkül teszem. A könnyek

is elapadnak egyszer, csak belül fáj valami, ami vissza-visszatér, mint az álom, egy sóhaj enyhíti, egy sóhaj teszi könnyebbé. Mit tudok csinálni – várni kell – várni, hogy egyszer elmúljon az élet. Ahogy érzem nem várat sokáig magára. Amit sok munkával, szorgalommal építettünk, összeraktunk, itt marad – eltékozzák, vagy megbecsülik – egyre megy. Nekem már nem sokra kell, mint mondják. – „Nem rakják a fejem alá” – de minek is tennék?

Majd hirtelen rám néz, mint aki most veszi észre, hogy más is van itt és rákérdez:

-Ugye untatlak?

Választ sem várva folytatja:

-Tudod, ha egy vénasszony el kezd karattyolni, nem tudja mikor kell abbahagyni. Örül, ha beszélgethet, ha megosztja mással baját, - azt hiszi kevesebb marad neki. Pedig csak sebeket tépünk fel, fájnak még, de valahogy ez is jólesik. Isten legyen irgalmas annak, aki egy ilyen vénasszonnyal leül beszélgetni, - annak hallgatni is tudni kell.

Meguntál Te is ugye?

Na ne tagadd – tudom én, de hát egy kicsit önző vagyok, - bocsásd meg nekem. Azért köszönöm, hogy ilyen türelmesen végighallgattál, - de most mennem kell, mert éhesek a tyúkok.

Nehezen mozdul, a hokedli nyikorgása keserves kintől megszabadulva kíséri minden mozdulatát. Mintha hálaadó sóhaj szállna a festett deszkából, hogy végre megkönnyebbült. Lassan csoszsan a papucs, koppan a járóka négy lába, baromfi nép hangoskodása elnyeli a köszönésemet.

Csizmadia János A "Maris néni" című novellájáért megkapta a Tisztelet Társasága különdíját.